Floravärdarna i Skåne Rapporterar

Raggarv i Skåne

Kjell-Arne Olsson & Charlotte Wigermo

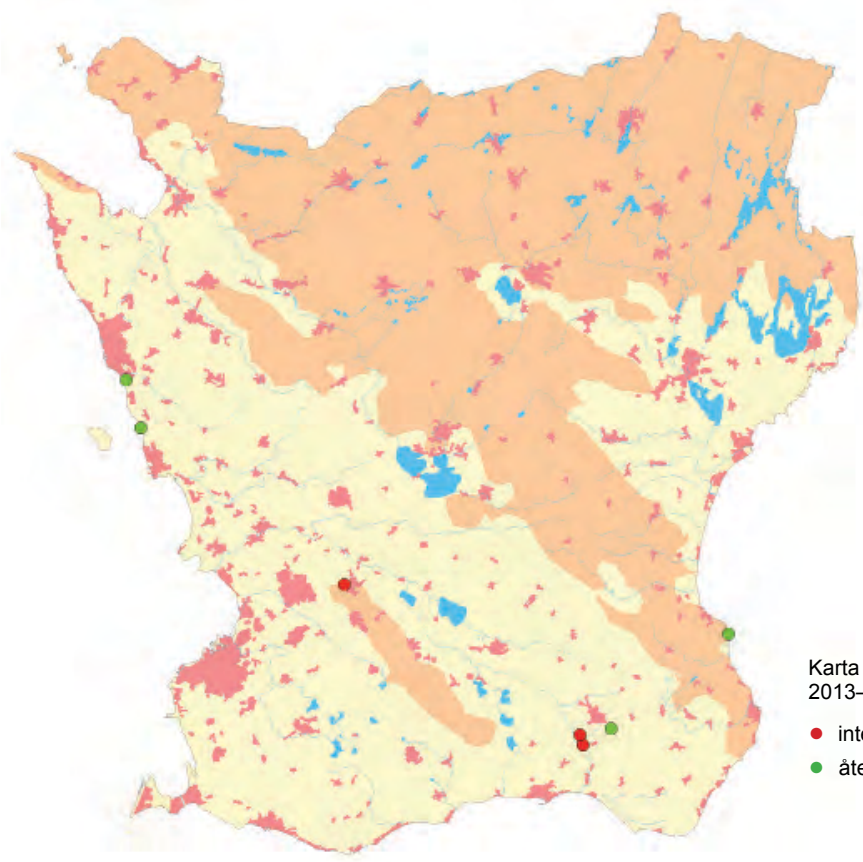
Figur 1. De eroderade backafallen vid Rustningshamn norr om Landskrona är hemvist för raggarv. Foto: K.-A. Olsson.

Raggarv *Cerastium bachypetalum* tillhör ett släkte som många tycker är besvärligt. Och visst, man måste titta på behåring, stödbladen, foderblad och fruktskaft för att vara helt säker, men med en lupp brukar det inte vara några problem. Om man dessutom är i branterna vid Rustningshamn mellan Landskrona och Helsingborg eller i östbranten till det Östra huvudet av Stenshuvud, är det så pass brant att man kan studera detaljerna utan att behöva böja sig ner. På båda lokalerna finns raggarv i uppemot etthundra individ. Från Stenshuvud är raggarv känd sedan 1952. Vissa år har den kunnat räknas i 1000-tals exemplar. I betesmarkerna vid Rustningshamn kan man även leta efter backklöver *Trifolium montanum*, som här finns på en av sina få skånska lokaler. På Stenshuvud är det utmed ”stigen” ner i den östra branten raggarv brukar växa. Den leder ner till ”Klippträdgården” som är väl värt besväret att ta sig dit. Framåt sommaren blommar arter som stor sandlilja *Anthericum liliago*, stor fetknopp *Sedum rupestre* och knölgröe *Poa bulbosa*. I klippskrevor och bland buskar i detta område är det värt att leta efter svartoxbär *Cotoneaster niger* och glansbräken *Asplenium adiantum-nigrum* (Olsson 2003). Vill man uppleva ett litet äventyr, kan man fortsätta att hasa sig nedför branten tills man kommer ner till stigen utefter stranden. Det brukar gå bra. På Stenshuvud är raggarv känd sedan snart hundra år tillbaka.

Ullstorpsdalen några kilometer sydost om Tomelilla är både vacker och botaniskt rik.

Figur 2 & 3. Raggarv. OBS att stödbladen saknar hinnkant. Foto: Åke Svensson.

Karta 1. Raggarv i Skåne 2013–2015.

- inte återfunnen
- återfynd

Raggarv *Cerastium brachypetalum*

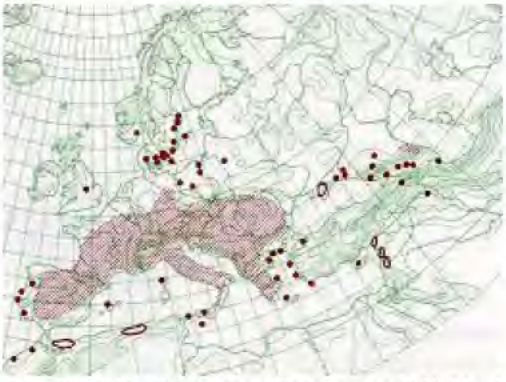
Beskrivning. Raggarv är en liten ettårig ört som kan bli drygt två decimeter hög och som har lång, utspärrad, ljus behåring. Bladen är brett ovala och liksom stjälken klädda med långa enkla hår, den saknar däremot körtelhår. Raggarv blommar på våren och försommaren, i maj-juni. Blommorna är små, med vita kronblad som är kortare eller lika långa som fodret. Foderbladen är långhåriga ända ut i spetsen. Fruktskaften är mycket längre än fodret. Fruktkapseln är något längre än foderbladen.

Raggarv liknar mest en storvuxen vårarv (*C. semidecandrum*), men känns lätt igen på sin karaktäristiska långa behåring.

Utbredning. Raggarv förekommer sällsynt på torrbackar i södra Sverige, den är känd från Skåne till Uppland. **Första fynduppgift** är från Halland och publicerades av Fries år 1818 (Nordstedt 1920).

Etymologi. Artnamnet *brachypetalum* betyder 'med korta kronblad' och kommer av grekiskans *brakhys* (kort) och *petalon* (kronblad).

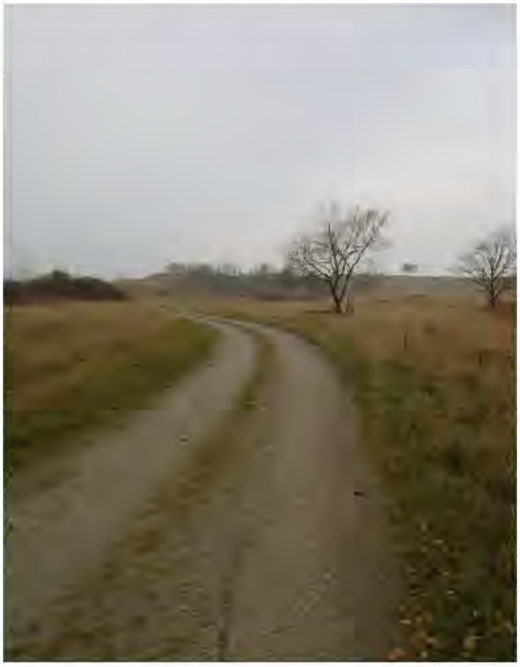
Ur: Anderberg, A. & Anderberg, A.-L., 2007. Den virtuella floran.
>http://linnaeus.nrm.se/flora/welcome.html<.
Naturhistoriska Riksmuseet.

Karta 2. Världsutbredningen för raggarv enl. Hultén, E. & Fries, M. 1986. *Atlas of North European vascular plants.*

Fast det är nog få som tar sig omaket att besöka dalen. Här finns exempelvis Hobjärsbackarna med rariteter som fältnocka *Tephroseris integrifolia*, backsilja *Peucedanum oreselinum*, hylsmejlika *Petrorhagia prolifera* och göknycklar *Orhis ustulata* och Toarpskärret, ett rikkärr med t.ex. stor ögontröst *Euphrasia rostkoviana* ssp. *rostkoviana*, majviva *Primula farinosa*, loppstarr *Carex pulicaris* och kärrjohannesört *Hypericum tetrapterum* (Olsson 2003). Sydost om Ullstorps kyrka finns en liten lokal för raggarv. Där små bäckar eroderat i dalsluttningen är det värt att leta. Lokalen upptäcktes för femtio år sedan och i år fanns här ungefär 50 exemplar. Den fjärde aktuella förkomsten för raggarv i Skåne finns vid Råå. Här brukar några få individ blomma på en skjutbanevall.

Raggarv har försvunnit från flera lokaler sedan inventeringen för Skånes flora 1989–2006. Strax öster om Örups almskog ett stort gammalt där grustag där jag kunde räkna till flera hundra exemplar både 1997 och 1998. Senast 2009 besökte jag området tillsammans med floraväktare från Tomelilla. Trots att vi letade länge kunde vi inte återfinna raggarv. Även om grustaget vuxit igen en smula under 2000-talet finns här fortfarande öppna ytor där raggarv borde kunna växa. Inte så långt från Almskogen löper järnvägen vid Nedraby. Här växte raggarv under mitten av 1990-talet

Figur 4. Här i kanten av markvägen in i grustaget väster om Örup fanns raggarv rikligt fram till 1997.
Foto: K.-A. Olsson.

Figur 5. Här fortsätter stigen, nästan omärkligt, ned till Klippträdgården på östbranten av Stenshuvud. Foto: K.-A. Olsson,

rikligt utmed en kilometer lång sträcka. När järnvägen moderniserades och makadamiserades några år senare försvann också raggarv. Efter 1997 har ingen sett till arten här. I Fågelsångsdalen i Södra Sandby är raggarv känd genom Elias Fries sedan 1823. Under inventering för Skånes flora återfann Leif Runeson raggarv i dalen. Lokalen har vuxit igen och den har inte setts till här sedan 1998. Det är märkligt att en växtplats för en hotad art som raggarv tillåts bli spolierad på detta sätt i ett naturskyddat område.

Raggarv är en ettårig, konkurrenssvag art som är fridlyst och klassad som Starkt hotad (EN) på vår nationella rödlista (Artdatabanken 2015). Den växer sällsynt på torr, kalkrik mark i några få landskap i södra Sverige. Flest lokaler finns på Gotland. I övrigt är den utbredd över en stor del av centrala och södra Europa samt i angränsande delar av Mindre Asien och nordvästra Afrika. I Skåne har raggarv alltid varit en mycket ovanlig art. Sedan inventeringen av Skånes flora 1989–2006 har minskningen varit drastisk såväl vad gäller antalet lokaler som antalet individ. Från sju till fyra lokaler och från flera tusen till några få hundra individ på mindre än två decennier. Om vi vill ha kvar raggarv i den skånska floran får inga av de kvarvarande lokalerna i landskapet tillåtas växa igen. På de tre lokaler som finns i naturreservat borde detta vara enkelt att tillgodose. Om det röjs och skapas öppna ytor i Fågelsångsdalen och grustaget vid Örup kan kanske raggarv återkomma här.

Litteratur

Artdatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sveringe 2015*. Artdatabanken SLU, Uppsala.

Artdatabanken 2015. Artfakta Raggarv. Artdatabanken SLU, Uppsala.

Olsson, K.-A. m.fl. (red.). 2003. *Floran i Skåne. Vegetation och utflyktsmål.* Lund

Tyler, T. m.fl. (red.). 2007. *Floran i Skåne. Arterna och deras utbredning.* Lund